

Kristine Nergaard

Hvem har ikke AFP?

En analyse med basis i registerbaserte data

Kristine Nergaard

Hvem har ikke AFP?

En analyse med basis i registerbaserte data

© Fafo 2009
ISSN 0804-5135

Trykk: Allkopi AS

Innhold

Forord	5
Sammendrag	6
1 Problemstillinger	8
2 Data, avgrensninger og forutsetninger.....	9
3 AFP i tradisjonell privat sektor – utbredelse	11
Bransje og bedriftstørrelse.....	11
Alder og kjønn	14
Utdanningsnivå	15
4 Fagorganisering og AFP	19
5 AFP i øvrige bransjer	24
Referanser og datakilder	26
Vedlegg 1 Data, avgrensninger og forutsetninger	27
Vedlegg 2 Næringskoder (NACE) basert på Standard for næringsgruppering (SN2002)	32
Vedlegg 3 Institusjonelle sektorer	36

Forord

Dette notatet drøfter hvilke typer arbeidstakere som ikke dekkes av avtalefestet pensjon (AFP), med særlig vekt på i hvilken grad det er organiserte arbeidstakere som ikke har AFP og hvor i arbeidslivet disse befinner seg. Datagrunnlaget er registerbaserte data fra Arbeidstakerregisteret, Lønns- og trekkoppgaverregisteret og opplysninger om medlemsbedrifter i Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen). Notatet er utarbeidet på oppdrag for hovedorganisasjonen Akademikerne.

Takk til Felleskontoret for LO-NHO-ordningene for tilgang til data over hvilke bedrifter som er tilknyttet Fellesordningen for AFP, og til SSB ved Inge Aukrust for tilrettelegging av data. Pål Skarsbak, Akademikerne, Torgeir Aarvaag Stokke og Tove Midtsundstad, Fafo, har lest og kommentert et tidligere utkast til notatet, og takkes for gode innspill. Vi har også fått informasjon om de ulike AFP-ordningene i norsk arbeidsliv fra de relevante organisasjonene, og takker for velvillig assistanse.

Fafo, september 2009
Kristine Nergaard

Sammendrag

Tema for dette notatet er hvilke typer arbeidstakere som ikke dekkes av avtalefestet pensjon (AFP). AFP er hjemlet i de fleste landsdekkende tariffavtaler, og vil gjelde alle ansatte på en bedrift som er tilmeldt en AFP-ordning. Analysen er begrenset til de delene av privat sektor som omfattes av Fellesordningen for AFP, i notatet betegnet som «tradisjonell privat sektor». Dette betyr at vi ser bort fra finansnæringen, virksomheter med statlig eller kommunalt eierskap og enkelte delbransjer med alternative ordninger for tidligpensjon. Vi har også sett bort fra private bedrifter innen undervisning, helse, sosial tjenesteyting m.v. Undersøkelsen er gjennomført på oppdrag fra hovedorganisasjonen Akademikerne.

Blant de problemstillingene vi undersøker, er i hvilke bransjer det er mange arbeidstakere i bedrifter uten AFP, om dette er et fenomen som særlig kan knyttes til det å arbeide i små bedrifter, og om andelen arbeidstakere uten AFP varierer ut fra kjønn, alder og utdanning. Vi ser videre på hvor mange fagorganiserte arbeidstakere det er som ikke har AFP, og hvor i arbeidslivet disse befinner seg. Vi er særlig opptatt av om arbeidstakere med lang utdanning omfattes av AFP.

Datagrunnlaget for analysen er informasjon om arbeidstakerforhold registrert i Arbeidstakerregisteret, data fra Lønns- og trekkoppgaverregisteret og opplysninger om medlemsbedrifter i Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen) per 2007. Data og de forutsetningene som ligger til grunn for avgrensningen av tradisjonell privat sektor, diskuteres i vedlegg 1.

Vår hovedanalyse omfatter i overkant av 50 prosent av alle lønnstakerforhold i Arbeidstakerregisteret, og 83 prosent av privat sektor snevert definert, det vil si unntatt offentlig eide selskaper. Vi ser kun på om arbeidstakeren er i en bedrift med AFP, ikke om det enkelte arbeidstakerforhold kvalifiserer til AFP.

Hovedfunn

- I alt 42 prosent av arbeidstakerne i private selskaper innen tradisjonell privat sektor omfattes av AFP, det vil si arbeider i en bedrift som er tilmeldt Fellesordningen for AFP. Hvis vi kun ser på hovedstillinger, er andelen med AFP 43 prosent.
- Det er betydelige forskjeller mellom bransjer. Innen industrien arbeider 76 prosent av arbeidstakerne i bedrifter med AFP, mens det samme kun gjelder 41 prosent av arbeidstakerne innen privat bygg- og anleggsvirksomhet. Andelen med AFP er lav i privat tjenesteyting, med et unntak av transportnæringen. Innen varehandel og hotell- og restaurantvirksomhet arbeider en av tre arbeidstakere i bedrifter med AFP. Arbeidstakere innen forretningsmessig tjenesteyting skiller seg ut med svært lav AFP-dekning. Dette omfatter blant annet databehandling og konsulent- og rådgivningsvirksomhet.

- Bedriftsstørrelse er viktig for om en bedrift dekkes av AFP. Arbeidstakere i små bedrifter (under 10 ansatte) har sjelden AFP, mens AFP-dekningen er høy blant dem som arbeider i bedrifter med mer enn 100 ansatte.
- Menn (44 prosent) arbeider noe oftere enn kvinner (37 prosent) i bedrifter med AFP.
- AFP-andelen er lav i bedrifter som har en ung arbeidsstokk, mens ansatte i bedrifter med en godt voksen arbeidsstokk langt oftere er dekket av AFP. Dette innebærer også at eldre arbeidstakere oftere enn yngre har AFP.
- Arbeidstakere med universitets- og høgskoleutdanning arbeider oftere i en bedrift uten AFP enn arbeidstakere med grunnskole eller videregående opplæring som høyeste utdanning. En viktig forklaring er at andelen arbeidstakere med høyere utdanning er høy innen deler av forretningsmessig tjenesteyting. Dette er bransjer hvor vi i liten grad finner tradisjonelle tariffavtaler (som har bestemmelser om AFP) for operatører/arbeidere.
- Ikke alle fagorganiserte er i en bedrift med AFP. En knapp firedel av de fagorganiserte i tradisjonell privat sektor arbeider i en bedrift som ikke dekkes av AFP. Dette er vanligst blant arbeidstakere med høyere utdanning, og særlig blant arbeidstakere med utdanning på høyere grads nivå. I sistnevnte gruppe er flertallet av de organiserte uten AFP (62 prosent).
- For arbeidstakere med høyere utdanning (og særlig for arbeidstakere med utdanning på høyere grads nivå), er det å være organisert uten å ha AFP i sterk grad knyttet til å være ansatt i ulike typer konsulent- og rådgivningsvirksomhet bredt definert. Dette gjelder rådgivningsvirksomhet og utvikling av programvare innen databransjen, arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet, juridisk, administrativ og organisasjonsteknisk tjenesteyting, økonomi og revisjon og teknisk prøving og analyse. Disse bransjene har sjelden tariffavtaler med AFP, og dette får stor betydning for arbeidstakere med høyere utdanning, siden disse bransjene sysselsetter mange arbeidstakere med høy utdanning.
- I notatets avslutningsdel gjør vi noen beregninger for AFP-andelen i arbeidslivet samlet. Disse anslagene er basert på forutsetninger om AFP-dekning, siden vi ikke har opplysninger om tilmelding til de andre fire store AFP-ordningene i arbeidslivet. Våre anslag tyder på at i underkant av 70 prosent av lønnstakerne er i en virksomhet med AFP eller annen type tidligpensjon, og at dette gjelder drøye 50 prosent av dem som arbeider i privat sektor, inkludert finansnæringen og offentlig eide virksomheter. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til disse tallene, blant annet når det gjelder AFP-anslaget for private bedrifter innen undervisning, helse og sosial tjenesteyting m.v. Anslagene omfatter heller ikke arbeidstakerforhold som ikke er tilmeldt Arbeidstakerregisteret.

1 Problemstillinger

Avtalefestet pensjon (AFP) er en ordning som er hjemlet i tariffavtale. De fleste landsomfattende tariffavtaler inneholder bestemmelser om AFP. Det samme vil gjelde de fleste tariffavtalene som inngås mellom landsdekkende arbeidstakerorganisasjoner og enkeltstående arbeidsgivere. Hvis en bedrift har AFP, vil dette gjelde alle ansatte, også de som ikke omfattes av tariffavtale eller som omfattes av tariffavtaler uten AFP. Det vil dermed være flere arbeidstakere som dekkes av AFP enn som dekkes av tariffavtale.

Det finnes flere utredninger om utbredelsen av AFP i norsk arbeidsliv. Midtsundstad (2004) ser for eksempel på hvor mange arbeidstakere som har rett på AFP etter alder.¹ Det partsammensatte utvalget som har sett på tjenstepensjon i offentlig sektor i forkant av lønnsoppgjøret 2009, gir en oversikt over arbeidstakerne i AFP-ordningene i stat og kommune.²

Hovedtema for dette notatet er *hva som kjennetegner arbeidstakere som ikke omfattes av AFP*. Drøftingen er i hovedsak begrenset til privat sektor. Følgende problemstillinger vil bli drøftet i notatet:

- I hvilke bransjer og typer bedrifter finner vi arbeidstakere uten AFP? Kan vi knytte dette til spesielle bransjer i privat sektor, er dette et fenomen som først og fremst kjennetegner små bedrifter, bedrifter med ung arbeidsstyrke m.v.?
- Hva kjennetegner arbeidstakere uten AFP? Her ser vi blant annet på fordeling etter kjønn, alder, yrke og utdanning.
- Er det mange fagorganiserte arbeidstakere som ikke dekkes av AFP? Hvor mange av disse medlemmene har utdanninger eller yrker som gjør at de sannsynligvis tilhører forbund i Akademikerne?

Innledningsvis gir vi kort gjennomgang av hvilke AFP-ordninger som finnes i norsk arbeidsliv per 2008.

¹Tove Midtsundstad (2004), *Hvor mange har rett til AFP?* Fafo-notat 2004:04.

²Se vedlegg 7 til utvalgets rapport. http://www.regjeringen.no/upload/AID/publikasjoner/rapporter_og_planer/2009/R_OfTP_utvalget_11.03.2009_Vedlegg7_Beskrivelse_OfTP_AFP.pdf

2 Data, avgrensninger og forutsetninger

Spørsmålene om hva som kjennetegner arbeidstakere med AFP sammenlignet med dem som ikke dekkes, gjøres med utgangspunkt i data fra Arbeidstakerregisteret per fjerde kvartal 2007. Dette registeret omfatter alle meldepliktige arbeidstakerforhold per november 2007. SSBs uttak per fjerde kvartal kontrolleres rutinemessig mot andre registre, og arbeidstakerforhold som ikke er aktive, fjernes. Dataene omfatter 2,1 millioner lønnstakere. I overkant av 200 000 lønnstakerforhold som rapporteres i annen arbeidstakerstatistikk omfattes ikke av våre data, hovedsakelig fordi de ikke er registreringspliktige til Arbeidstakerregisteret. Dette dreier seg blant annet om små arbeidstakerforhold eller lønnstakere som ikke står i et tradisjonelt arbeidstakerforhold (politikere, styremedlemmer, frilansere m.v.). Registeret omfatter kun bosatte arbeidstakere, og selvstendige næringsdrivende er ikke med i registeret.

Vi har fått koblet informasjon om bedriften omfattes av AFP-ordningen til LO/NHO (Fellesordningen for AFP) per 2007 til opplysningene fra Arbeidstakerregisteret. Fellesordningen for AFP omfatter de fleste bransjer/tariffområder i privat sektor med unntak av finanssektoren og Spekterområdet. Offentlig sektor har egne AFP-ordninger (se tabell 1). Vi viser til vedlegg 1 for en mer detaljert drøfting av data, avgrensninger og forutsetninger som er lagt til grunn for våre analyser og inndelinger.

Tabell 1 AFP-ordninger i norsk arbeidsliv

Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen)	Bedrifter som dekkes av tariffavtaler hvor LO eller NHO er part. Andre kan slutte seg til etter søknad, for eksempel avtaler hvor HSH eller YS er part.
Finans	Bedrifter som er medlem av Finanssektorens arbeidsgiverorganisasjon. Medlemsbedrifter med tilsvarende/bedre pensjonsordninger er ikke medlem av AFP-ordningen.
Spekter	Medlemsbedrifter i Spekter (som ikke har sin AFP/pensjon i offentlige ordninger)
Staten	Statens pensjonskasse (SPK). Staten og skoleverket (undervisningspersonalet) samt enkelte andre bedrifter som er medlem i SPK etter søknad.
Kommunene	Flere pensjonskasser (KLP, selvstendige kommunale pensjonskasser, tilsvarende ordninger i private forsikringsselskaper). Bedrifter utenom kommunal sektor kan også være tilknyttet en av de kommunale ordningene.
Annet	Det finnes bransjer og yrker som faller utenfor disse ordningene. Eksempler er apotekene (som har egen ordning) og sjøfolk som omfattes av ordningen med sjømannspensjon. Enkelte bedrifter har også egne tidligpensjonsordninger, og er derfor ikke tilmeldt AFP (for eksempel et større foretak innen forsikring).

Vi begrenser analysen i dette notatet til de bransjer og sektorer som omfattes av Fellesordningen for AFP. Dette betyr at vi ser bort fra de delene av arbeidslivet som helt eller delvis omfattes av andre AFP-ordninger, eller har andre typer tidligpensjon som gjør at AFP ikke er aktuelt.

Årsaken er at vi ikke har data over hvilke bedrifter og arbeidstakere som omfattes av disse ordningene.

Avgrensningen av området for Fellesordningen for AFP gjøres skjønnsmessig ut fra en kombinasjon av næring/bransje og sektor. Kort sagt kan vi si at analysen omfatter *bedrifter med privat eier innen primærnæringene, industri, oljeutvinning, bygg og anlegg, varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, transport og forretningsmessig tjenesteyting*. Enkeltbransjer der andre ordninger spiller en betydelig rolle (bransjer med sjømannspensjon, apoteker), er tatt ut av analysen. Det samme er ansatte i private bedrifter innen forskning, undervisning, helse og sosial tjenesteyting, interesseorganisasjoner og idrett og kultur (se tabell 2). Analysen omfatter drøyt halvparten av arbeidstakerforholdene i Arbeidstakerregisteret, og 83 prosent av privat sektor unntatt offentlig eide foretak. Vi bruker betegnelsen *tradisjonell privat sektor* for de delene av privat sektor som ligger til grunn for hovedanalysen. En nærmere diskusjon av hvordan avgrensningen er foretatt, finnes i vedlegg 1.

Tabell 2 Tradisjonell privat sektor. Avgrensning av analysen.

Næringskode og sektorkode*	Sektorkode	Unntak innen disse sektorene
Primærnæringene, olje og bergverk, industri, bygg og anlegg, varehandel, hotell og restaurant, transport, forretningsmessig tjenesteyting og annen personlig tjenesteyting. NACE 1 – 64, 70-72, 74 og 93	Private foretak med begrenset ansvar (aksjeselskaper mv.) Private produsentorienterte organisasjoner uten profittformål Private konsumentorienterte organisasjoner uten profittformål (ideelle organisasjoner) Personlig næringsdrivende (710 – 790)	Produksjon og distribusjon av elektrisitet (NACE 401) Sjøfart og kysttrafikk (NACE 611) Forskning (NACE 731 og 732) Apotek (NACE 523) Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning (NACE 112)

* Se vedlegg 2 og 3 for næringskoder og institusjonell sektorkode.

Avgrensningen av analysen til tradisjonell privat sektor gjør at en del bedrifter som er tilknyttet Fellesordningen for AFP utelukkes fra analysen, for eksempel en del bedrifter med offentlig eierskap eller bedrifter med privat eier innen helse- og sosialsektoren. Det er dermed flere bedrifter/arbeidstakere som omfattes av Fellesordningen for AFP enn de som er del av vår analyse i kapittel 3 og 4.

I hovedsak er AFP-dekningen høy innen de bransjer og sektorer vi har utelukket fra vår analyse av tradisjonell privat sektor. Avgrensningen innebærer dermed at våre tall for AFP-dekning for tradisjonell privat sektor, ikke kan brukes som anslag for AFP-dekningen i norsk arbeidsliv totalt eller for privat sektor som sådan. Datamaterialet vil imidlertid gi et godt grunnlag for å drøfte hvilke typer arbeidstakere og bedrifter i privat sektor som ikke omfattes av AFP.

En kort drøfting av AFP-dekningen i de bransjene som ikke omfattes av våre data gjøres i kapittel 5 i dette notatet.

3 AFP i tradisjonell privat sektor – utbredelse

Bransje og bedriftsstørrelse

I alt 42 prosent av arbeidstakerne i private selskaper innen tradisjonell privat sektor omfattes av AFP (tilmeldt Fellesordningen for AFP). Noen av arbeidstakerne opptrer med mer enn én jobb i AA-registeret. Hvis vi kun ser på hovedstillinger, er andelen med AFP litt høyere (43 prosent). De fleste som har to eller flere stillinger har sin bistilling innen bransjer som varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, jordbruk, vakt, renhold og bemanningsselskaper.

Tabell 3 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP. Tradisjonell privat sektor med unntak av finansnæringen. Arbeidstakerforhold og hovedstillinger i AA-registeret. 4. kvartal 2007

	Arbeidstakerforhold		Hovedstillinger/personer	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja	484000	42	467000	43
Nei	676000	58	610000	57
I alt	1 159 000	100	1 077000	100

Det er betydelige bransjevise forskjeller i AFP-dekning (tabell 4). Innen industrien arbeider 76 prosent av arbeidstakerne i bedrifter med AFP, og andelen er også høy innen olje, gass og bergverk.³ Også innen transport og kommunikasjon er andelen arbeidstakere i bedrifter med AFP høyere enn gjennomsnittet for den delen av privat sektor vi ser på, til tross for at vi ikke har tatt med statsforetakene og skipsfart.⁴ Innen bygg og anlegg ville AFP-dekningen også vært høyere hvis bedrifter med offentlig eier/bedrifter som er tilknyttet andre AFP-ordninger hadde vært inkludert (for eksempel Mesta). For øvrige bransjer i tabell 4 ville ikke anslaget på AFP-dekning blant arbeidstakerne blitt vesentlig endret.

Andelen arbeidstakere med AFP er lav i privat tjenesteyting med et unntak av transportnæringen. Bedrifter innen deler av forretningsmessig tjenesteyting skiller seg ut med svært lav AFP-dekning. Dette dreier seg om kompetansekrevede tjenester innen blant annet bransjer som konsulentvirksomhet tilknyttet system- og programvare, juridisk, administrativ og orga-

³ Vi minner om at NACE 112 (Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning) ikke er med i denne oversikten, siden en del arbeidstakere vil være under andre ordninger for tidligpensjon, og at et stort selskap som Statoil ikke er med i oversikten på grunn av at vi har avgrenset oss til privat eier. Samlet er det 36 000 arbeidstakere innen bransjen olje og bergverk, og det er rimelig å anslå at nærmere 90 prosent av disse er dekket av AFP eller andre ordninger for tidligpensjon.

⁴ Hadde vi inkludert offentlig eide foretak innen transport og kommunikasjon (som i stor grad omfattes av andre AFP-ordninger) og sjøfolk (med annen type tidligpensjon), ville andelen med AFP/tidligpensjon innen denne bransjen vært på rundt 70 prosent av drøye 150 000 arbeidstakerforhold.

nisasjonsteknisk tjenesteyting, revisjon, arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet. Det samme gjelder det vi har kalt annen personlig tjenesteyting, som for eksempel omfatter frisering, helsestudioer, begravellesbyråer m.v. Sistnevnte bransje er imidlertid ikke noen stor bransje målt ved antall lønnstakere/arbeidstakerforhold.

Tabell 4 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med og uten AFP, tradisjonell privat sektor med unntak av finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Etter bransje.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	APF	Ikke AFP	Totalt	APF	Ikke AFP	Totalt
Primærnæringene (NACE 1-9)	15	85	100	4000	22000	27000
Olje, gass, bergverk (NACE 10-14)	68	32	100	6000	3000	8000
Industri (NACE 15-39)	76	24	100	191000	59000	251000
Bygg og anlegg (NACE 45)	41	59	100	56000	80000	136000
Bensin/motor (NACE 50)	37	63	100	20000	34000	54000
Engroshandel (NACE 51)	33	67	100	33000	69000	102000
Detaljhandel (NACE 52)	31	69	100	56000	126000	181000
Hotell og restaurant (NACE 55)	32	68	100	25000	54000	79000
Transport og kommunikasjon (NACE 60-64)	46	54	100	37000	43000	80000
Eiendom/utleie (NACE 70-71)	19	81	100	6000	25000	31000
Databehandlingsvirksomhet (NACE 72)	6	94	100	2000	31000	33000
Annen konsulentbasert tjenesteyting (NACE 741-744)	12	88	100	9000	67000	76000
Utleie av arbeidskraft, vakt, rengjøring m.v. (NACE 745-749)	43	57	100	35000	46000	82000
Annen personlig tjenesteyting (NACE 93)	14	86	100	3000	16000	19000
I alt	42	58	100	484000	675000	1159000

Se Vedlegg 2 for en oversikt over næringskoder (NACE-koder).

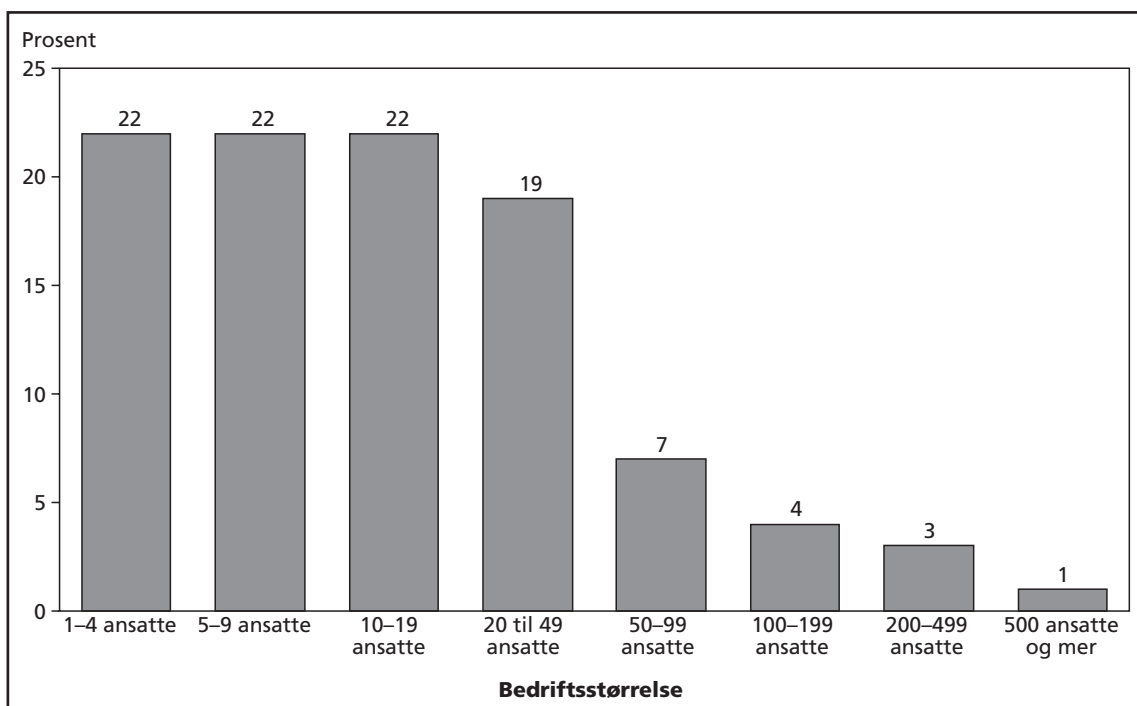
Små bedrifter er langt sjeldnere tilknyttet en AFP-ordning enn større bedrifter (tabell 5). Mens kun 4 prosent av ansatte i de minste bedriftene (1–4 ansatte) er dekket av AFP, gjelder dette 90 prosent av de ansatte i bedrifter med mer enn 500 ansatte. Vi ser her på antall ansatte i bedriften, ikke foretaket (som er den juridiske enheten).

Tabell 5 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Etter bedriftsstørrelse.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	APF	Ikke APF	Totalt	APF	Ikke APF	Totalt
1–4 ansatte	4	96	100	7000	146000	153000
5–9 ansatte	14	86	100	25000	150000	175000
10–19 ansatte	26	74	100	53000	151000	205000
20–49 ansatte	45	55	100	102000	126000	228000
50–99 ansatte	64	36	100	88000	49000	137000
100–199 ansatte	74	26	100	79000	27000	107000
200–499 ansatte	78	22	100	69000	19000	88000
500 ansatte og mer	90	10	100	61000	7000	68000
I alt	42	58	100	484000	676000	1159000

Vi ser også på hvordan arbeidstakere uten AFP fordeler seg på små og store bedrifter (figur 1). De aller fleste arbeidstakerne uten AFP arbeider i små og mellomstore bedrifter. To tredeler arbeider i bedrifter med under 20 ansatte (66 prosent), og 85 prosent arbeider i bedrifter med mindre enn 50 ansatte.

Figur 1 Arbeidstakere uten AFP fordelt etter bedriftsstørrelse. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Prosentuert etter bedriftsstørrelse.

Alder og kjønn

Andelen lønntakere med AFP øker med alder (tabell 6). Mens kun 35 prosent av arbeidstakerne under 25 år arbeider i en bedrift med AFP, er andelen 50 prosent i aldersgruppen 50–61 år. Dette henger sammen med at mange unge arbeider i deler av privat tjenesteyting, der tariffavtaledekningen, og dermed også AFP-andelen, er lavere enn i andre bransjer. Dette gjelder blant annet varehandel og hotell- og restaurantvirksomhet. I disse to bransjene er gjennomsnittsalderen langt under det man finner for eksempel i industrien. For arbeidstakere som har fylt 62 år og mer vil ikke tallene være sammenlignbare, siden en del av de som har tilgang til AFP også har benyttet denne, og dermed forlatt arbeidsmarkedet.

Tabell 6 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter alder. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	APF	Ikke APF	Totalt	APF	Ikke APF	Totalt
Under 25 år	35	65	100	75000	139000	214000
25–29 år	37	63	100	50000	84000	134000
30–39 år	40	60	100	115000	169000	284000
40–49 år	46	54	100	117000	139000	256000
50–61 år	50	50	100	108000	108000	216000
62–67 år	42	58	100	17000	24000	41000
67 år og mer	20	80	100	3000	12000	15000
I alt	42	58	100	484000	676000	1159000

Vi kan også se om AFP-andelen varierer etter hvorvidt bedriftene har en ung eller en eldre arbeidsstokk (tabell 7). Tabellen viser at bedrifter med mange yngre i arbeidsstokken sjeldnere har AFP enn bedrifter med en mer «voksen» arbeidsstokk. Ser vi kun på bedrifter med mer enn ti ansatte, finner vi at andelen arbeidstakere som dekkes av AFP er 71 prosent i bedrifter der minst 40 prosent av arbeidsstokken er over 45 år, mot 33 prosent i bedrifter der under 20 prosent av de ansatte har fylt 45 år. Det gir liten mening å regne denne typen andeler for små bedrifter, og tabell 7 omfatter kun bedrifter med mer 10 ansatte og mer.

Det er en noe høyere andel menn (44 prosent) enn kvinner (37 prosent) som arbeider i bedrifter som dekkes av AFP (tabell 8). En viktig forklaring er at kvinner oftere enn menn arbeider i de deler av arbeidslivet der det er lav AFP-dekning, det vil si deler av privat tjenesteyting.

Tabell 7 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter aldersfordelingen i bedriften. Målt ved andel arbeidstakere i alderen 45 år og mer. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Bedrifter med 10 ansatte og mer.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	AFP	Ikke AFP	Total	AFP	Ikke AFP	Total
Under 20 prosent i alderen 45 år og mer	33	67	100	92000	188000	280000
20–40 prosent i alderen 45 år og mer	61	39	100	194000	124000	317000
Mer enn 40 prosent av de ansatte i alderen 45 år og mer	71	29	100	166000	68000	234000
I alt	54	46	100	452000	379000	832000

Tabell 8 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter kjønn. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	AFP	Ikke AFP	Total	AFP	Ikke AFP	Total
Mann	44	56	100	329000	411000	740000
Kvinne	37	63	100	155000	265000	420000
I alt	42	58	100	484000	676000	1159000

Utdanningsnivå

De store tariffavtalene innen tradisjonell privat sektor dekker vanligvis operatører eller andre grupper som i hovedsak ikke har høyere utdanning («arbeideravtaler»). Tariffavtaledekningen blant funksjonærer i privat sektor er lavere enn for arbeidergruppene. Men når bedriften er tilsluttet en AFP-ordning, vil denne omfatte alle på bedriften, også uorganiserte arbeidstakere som dekkes av tariffavtale, stillingsgrupper som ikke er tariffavtaledekket og grupper som dekkes av funksjonæravtaler uten AFP. To motstridende forhold påvirker i hvilken grad arbeidstakere med høyere utdanning omfattes av AFP. Vi vet at arbeidstakere med høyere utdanning oftere enn andre arbeider i større bedrifter, noe som når alt annet er likt, øker sannsynligheten for at de befinner seg i en bedrift som har tariffavtale og AFP. Samtidig er det bransjer i privat sektor som i liten grad dekkes av tradisjonelle operatøravtaler, og som har mange arbeidstakere med høyere utdanning. Her er sannsynligheten høy for at bedriften ikke har AFP.

I dette avsnittet ser vi på andelen arbeidstakere som omfattes av AFP etter a) *utdanningsnivå* og b) *andelen arbeidstakere med høyere utdanning i bedriften*. Andelen arbeidstakere med AFP er høyest blant dem som har utdanning på grunnskolenivå eller videregående opplæring (tabell 9). Andelen arbeidstakere med AFP er om lag 10 prosentpoeng høyere her enn blant dem som har utdanning på høyere nivå. Det er ikke noen vesentlig forskjell på arbeidstakere som har lavere grad (for eksempel ingeniørutdanning eller er bachelor) og de som har høyere

grad (master, hovedfag eller lignende, eventuelt også doktorgrad, for eksempel sivilingeniører eller jurister). I disse gruppene arbeider to av tre arbeidstakere i bedrifter uten AFP.⁵

Tabell 9 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter utdanning. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007.

	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	AFP	Ikke AFP	Total	AFP	Ikke AFP	Total
Grunnskole (inkl. uoppgitt)	42	58	100	158000	218000	376000
Videregående opplæring	45	55	100	254000	313000	567000
Universitets- og høyskole, lavere grad	34	66	100	56000	111000	167000
Universitets- og høyskole, høyere grad	32	68	100	16000	34000	49000
I alt	42	58	100	484000	676000	1159000

Den viktigste forklaringen på utdanningseffekten på AFP i tabell 9 er at arbeidstakere i bedrifter med høyt utdanningsnivå, det vil si bedrifter som har mange arbeidstakere med utdanning på høyere nivå, sjeldnere enn andre har tariffavtaler på bedriften, og dermed også er uten AFP. I bedrifter der halvparten av de ansatte eller mer har høyere utdanning (kun bedrifter med 10 ansatte eller mer), er andelen som dekkes av AFP 27 prosent (tabell 10). Det er med andre ord utdanningsnivået i bedriften som påvirker sannsynligheten for om en arbeidstaker dekkes av AFP eller ikke. Det er knappe 100 000 arbeidstakere i bedrifter der mer enn halvparten av de ansatte har høyere utdanning. Her er virksomheter innen ulike typer konsulent- og rådgivningsvirksomhet kraftig overrepresentert. Innen industrien dekkes imidlertid også bedrifter med en høyt utdannet arbeidstokk i all hovedsak av AFP. Vi ser videre at også ansatte i bedrifter der ingen ansatte har høyere utdanning, sjeldnere enn andre dekkes av AFP. Dette er ofte mindre bedrifter.

I tabell 11 ser vi kun på arbeidstakere med høyskole- og universitetsutdanning på høyere nivå, om lag 50 000 personer i det vi har kalt tradisjonell privat sektor. Vi finner to store grupper: En betydelig andel arbeider i vareproduserende sektor og dekkes av AFP (21 prosent av de rundt 50 000). I tillegg er det mange som arbeider innen konsulent-/rådgivningsbransjen eller databransjen (hovedsakelig rådgivning) og ikke dekkes av AFP (44 prosent av de rundt 50 000).

⁵ Forskjellen mellom utdanningsgruppene ville blitt mindre om vi hadde inkludert offentlig eide bedrifter innen for eksempel transport, oljeutvinning og elektrisitetsforsyning. Årsaken er at en del av disse har mange arbeidstakere med utdanning på høyere nivå.

Tabell 10 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter utdanningsnivået i bedriften. Målt ved andel arbeidstakere som har høyere utdanning på lavere eller høyere nivå. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Bedrifter med 10 ansatte og mer.

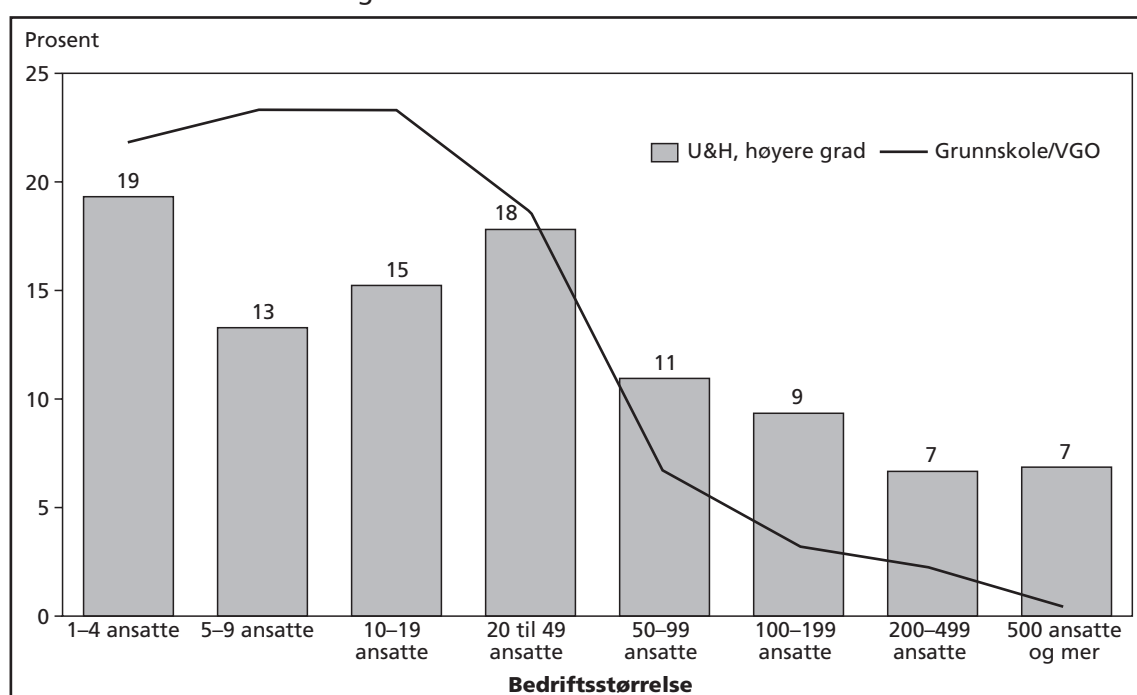
	Prosent			Antall arbeidstakerforhold		
	AFP	Ikke AFP	Total	AFP	Ikke AFP	Total
Ingen med høyere utdanning	38	62	100	42000	67000	108000
1–9 prosent med	65	35	100	177000	93000	271000
10–19 prosent	65	35	100	130000	70000	200000
20–49 prosent	49	51	100	78000	82000	160000
Halvparten og mer	27	73	100	25000	67000	93000
I alt	54	46	100	452000	379000	832000

Tabell 11 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med og uten AFP etter bransje, Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakere med høyskole- og universitetsutdanning, høyere nivå. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Prosentuert ut fra total for alle.

Bransje	Prosent (av alle)			Antall arbeidstakerforhold	
	AFP	Ikke AFP	I alt	AFP	Ikke AFP
Industri, bygg, olje og bergverk, primærnæringer	21	8	29	10000	4000
Varehandel, hotell og restaurant, transport, annen personlig tjenesteyting, utleie av arbeidskraft, vakt, renhold m.v.	5	12	19	3000	6000
Databehandlingsvirksomhet (NACE 72)	1	13	15	500	6000
Annen konsulentbasert tjenesteyting (NACE 741-744)	3	31	33	2000	15000
Utleie av arbeidskraft, vakt, rengjøring m.v. (NACE 745-749)	1	4	4	500	2000
I alt	32	68	100	16000	34000

I figur 2 viser vi hvordan de 34 000 arbeidstakerne med høyere grad som ikke dekkes av AFP, fordeler seg på små og større bedrifter (søylene). Linjen i diagrammet viser samme fordeling blant arbeidstakere uten høyere utdanning. Figuren illustrerer at flertallet av de 34 000 høyt utdannede uten AFP befinner seg i mindre bedrifter. Men det er også en ikke ubetydelig andel som arbeider i større bedrifter. For denne gruppen er dermed det å stå uten AFP på arbeidsplassen i mindre grad enn for andre arbeidstakere et fenomen som er knyttet til det å arbeide i små bedrifter. Vi ser dermed at det er en del større bedrifter med mange høyt utdannede arbeidstakere som står utenfor AFP-ordningen.

Figur 2 Arbeidstakere uten AFP fordelt etter bedriftsstørrelse, arbeidstakere med høgskole- og universitetsutdanning, høyere grads nivå. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007. Prosentuert etter bedriftsstørrelse.

4 Fagorganisering og AFP

Organisasjonsgraden i Norge er om lag 52 prosent for arbeidslivet samlet, og betraktelig lavere for privat sektor. Vanligvis måles samlet organisasjonsgrad ved hjelp av registerbaserte tall, det vil si at vi teller antall yrkesaktive medlemmer i organisasjonene og deler det på antall sysselsatte lønnstakere. Når vi ser på variasjon mellom sektor, kjønn eller alder, utdannings- eller yrkesgrupper, tar vi derimot utgangspunkt i store spørreundersøkelser (Nergaard og Stokke 2006).

En problemstilling for dette notatet er i hvilket omfang organiserte arbeidstakere ikke dekkes av AFP, med særlig vekt på medlemsgruppene til hovedorganisasjonen Akademikerne. For å si noe om dette, må vi trekke på flere typer data om organisasjonsgrader og organisasjonsmedlemskap. I vårt datamateriale har vi opplysninger om arbeidstakeren er trukket for fagforeningskontingent for inneværende år (2007), og har dermed også en rimelig god indikator for organisering. Disse tallene er basert på Lønns- og trekkoppgaveregisteret (LTO). Tallene omfatter både arbeidstakere som får sin kontingent innrapportert via lønns- og trekkoppgaven, og medlemmer i arbeidstakerorganisasjoner som rapporterer inn betalt kontingent for sine medlemmer til skattemyndighetene. Dette siste er vanlig praksis for de fleste av Akademikernes medlemsorganisasjoner. LTO-tallene inneholder ikke informasjon om i hvilken fagorganisasjon en arbeidstaker er medlem.

Vi har sammenlignet de LTO-baserte organisasjonstallene i sammenheng med medlemstallene til Akademikerne og andre arbeidstakerorganisasjoner og store spørreundersøkelser med spørsmål om medlemskap i arbeidstakerorganisasjoner.⁶ Gjennomgangen tyder på at de LTO-baserte opplysningene omfatter de fleste organiserte, men med en viss underrepresentasjon for enkelte grupper som har medlemskap i Akademikerne (se vedlegg 1 for en nærmere drøfting av dette). I våre data (her ser vi på privat sektor i alt) er for eksempel 76 prosent av de som har yrkeskoden advokat organisert (dvs. registrert med trekk for fagforeningskontingent). Det samme gjelder 61 prosent av alle som har en teknisk eller naturvitenskaplig utdanning på høyere grads nivå, mens dette kun gjelder 32 prosent av dem som har økonomiske eller administrative fag.

I diskusjonen ser vi kun på *hovedarbeidstakerforhold*, jamfør at for mange vil et fagforeningsmedlemskap være knyttet til organisering på arbeidsplassen og først og fremst aktuelt i en hovedstilling. Våre tall antyder at 23 prosent av de organiserte i tradisjonell privat sektor er ansatt i en bedrift uten AFP (tabell 12).

⁶ AKU 2004, AKU 2005 og Levekårsundersøkelsen 2006. Spesialkjøringer.

Tabell 12 Antall og andel arbeidstakere i bedrifter med AFP etter om de er registrert med trekk for fagforeningskontingent 2007 eller ikke. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007.

	Prosent			Antall arbeidstakere		
	AFP	Ikke AFP	Total	AFP	Ikke AFP	Total
Organisert	77	23	100	257000	77000	334000
Ikke organisert	28	72	100	211000	533000	744000
I alt	43	57	100	467000	610000	1077000

Halvparten av de fagorganiserte arbeidstakerne med høyere utdanning er i bedrifter uten AFP (tabell 13). Andelen øker med utdanningens lengde, og blant dem som har høyere grad, er andelen organiserte uten AFP drøye 60 prosent.

I de påfølgende avsnittene ser vi på nærmere på hvor i arbeidslivet vi finner organiserte arbeidstakere uten AFP, og i særlig grad på de gruppene som ut fra utdanningens lengde er eller kunne vært medlem i Akademikerne.

Tabell 13 Antall og andel fagorganiserte arbeidstakere i bedrifter med og uten AFP. Tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen. Arbeidstakerforhold i AA-registeret. 4. kvartal 2007.

	Prosent			Antall arbeidstakere		
	AFP	Ikke AFP	I alt	AFP	Ikke AFP	I alt
Grunnskole	84	16	100	76000	15000	90000
Videregående opplæring	83	17	100	148000	29000	178000
Universitets- og høyskole- utdanning i alt	50	50	100	33000	33000	66000
- Universitets- og høyskole- utdanning, lavere grad	57	43	100	24000	18000	42000
- Universitets- og høyskole- utdanning, høyere grad	38	62	100	9000	15000	24000
I alt	77	23	100	257000	77000	334000

Organisasjonstilknytning til Akademikerne

Akademikernes medlemsforbund rekrutterer i all hovedsak arbeidstakere med høyere grads utdanning (master, hovedfag, sivilingeniør, jurist m.v.), selv om andre spørreundersøkelser viser at rundt 20 prosent av medlemmene har høyere utdanning på lavere nivå/lavere grad.⁷ Dette gjelder blant annet utdanninger innen økonomi, jamfør at en fireårig siviløkonom-utdanning kodes som universitets- og høyskoleutdanning på lavere grads nivå i den offentlige utdanningsstatistikken som er grunnlaget for å kode utdanningsnivå i disse undersøkelsene. I privat sektor dominerer forbundene i Akademikerne blant arbeidstakere med universitets- og

⁷ Tallene er basert på tilleggsundersøkelser til AKU (arbeidskraftundersøkelsene), der det spørres om organisasjonsmedlemskap og om lønn og arbeidsforhold fastsettes ved tariffavtale eller individuelt. Se Kristine Nergaard og Torgeir Aarvaag Stokke (2006), Organisasjonsgrader og tariffavtaledekning i norsk arbeidsliv 2004/2005. Fafo-rapport 518, <http://www.fafo.no/pub/rapp/518/518.pdf>.

høgskoleutdanning av høyere grad (ca 75 prosent av de organiserte i denne gruppen oppgir å være medlem av et forbund i Akademikerne). Dette betyr at selv om det ikke er noen én-til-én-sammenheng mellom utdanningsnivå og hovedorganisasjon, vil en drøfting med utgangspunkt i arbeidstakere med høyere grads utdanning gi et rimelig godt inntrykk av situasjonen for Akademikerne medlemsforbund når det gjelder AFP-dekning.

Organiserte uten AFP – universitets- og høgskoleutdanning, høyere grad

Det er rundt 47 000 lønnstakere innen tradisjonell privat sektor med universitets- og høgskoleutdanning på høyere grads nivå (master, hovedfag, sivilingeniør, siviløkonom, jurist, arkitekt osv.).⁸ Drøyt halvparten av disse er organisert (tabell 14). Flertallet av de organiserte er i en bedrift uten AFP (15 000 personer ifølge vårt datamateriale). Antall organiserte uten AFP er antakelig noe høyere, siden noen vil være medlemmer selv om de ikke er registrert med fradragberettiget trekk i lønns- og trekkoppgaven, og dermed ikke framstår som organisert i vårt datamateriale.

- For arbeidstakere med lang utdanning (mastergrad eller lignende) er fenomenet «organisert uten AFP» i stor grad knyttet til en del bransjer innen forretningsmessig tjenesteyting, som konsulentvirksomhet tilknyttet system- og programvare innen data, arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet, juridisk, administrativ og organisasjonsteknisk tjenesteyting og revisjon og teknisk prøving og analyse. Hele 80 prosent av de 15 000 personene som er fagorganiserte, men som ikke har AFP, arbeider i en av disse bransjene. Generelt kan vi si at disse delene av forretningsmessig tjenesteyting i all hovedsak står uten AFP/tariffavtaler, samtidig som det er mange arbeidstakere med høyere utdanning i disse bransjene. I motsetning til andre deler av arbeidslivet finner vi også større bedrifter uten AFP i disse bransjene. Bransjen(e) skiller seg dermed ut fra hva som er vanlig i norsk arbeidsliv ved at den ikke omfattes av kollektive ordninger som for eksempel tariffavtale eller AFP.
- Større spørreundersøkelser blant arbeidstakere viser at organisasjonsgraden blant de med lang utdanning innen disse bransjene i forretningsmessig tjenesteyting er 50–60 prosent.⁹ Dette samsvarer noenlunde med de opplysningene vi har om antall fagorganiserte i vårt registerbaserte datamateriale. Mange av disse arbeidstakerne vil være organisert i et av forbundene i Akademikerne. Aktuelle forbund er særlig Tekna, Norsk Juristforbund, Norsk Arkitektforbund og Siviløkonomene. Det er ikke mulig å si noe om antall medlemmer i de enkelte forbund ut fra spørreundersøkelser, siden gruppene blir for små til at vi kan bryte ned på forbundstilknytning. Men yrkesklassifiseringen i vårt registerbaserte datamateriale bekrefter at vi har å gjøre med sivilingeniører, arkitekter og jurister, og i noe mindre grad økonomiske yrker. Det siste kan forklares med at mange siviløkonomer vil være kodet med universitets- og høgskoleutdanning på lavere grads nivå (se nedenfor for en gjennomgang av denne gruppen). Imidlertid vil det samme forholdet også gjelde disse, innen deler av forretningsmessig tjenesteyting finner vi en god del fagorganiserte arbeidstakere uten AFP.
- I øvrige bransjer i privat sektor (industri, bygg og anlegg, varehandel og transport) er det først og fremst i små bedrifter at vi finner organiserte arbeidstakere med utdanning på høyere grads nivå som ikke har AFP. Med unntak av ansatte i de minste bedriftene er det

⁸ Tallet er litt lavere enn i tabell 9 på grunn av at vi her ser på personer, ikke arbeidstakerforhold. Samme person vil opptre i Arbeidstakerregisteret på samme tidspunkt med flere jobber.

⁹ Vi har her sett på tall fra Fafos tilleggundersøkelser til AKU 2004 og 2005.

få (potensielle) Akademikerne-medlemmer uten AFP i disse bransjene. En forklaring er at større bedrifter i disse bransjene vanligvis har tariffavtale for operatører/arbeidere eller andre yrkesgrupper, og at bedriften dermed er tilsluttet en AFP-ordning som også omfatter funksjonærgruppen i bedriften. Innen forretningsmessig tjenesteyting vil man finne færre eksempler på at bedriftene har tariffavtale med LO eller YS.

Organiserte uten AFP – universitets- og høyskoleutdanning, lavere grad

Det er om lag 152 000 lønnstakere innen tradisjonell privat sektor med universitets- og høyskoleutdanning på lavere grads nivå (bachelorgrad, ingeniør, økonom osv.). Om lag 30 prosent av disse er organisert, og knappe 40 prosent av den siste gruppen arbeider i en bedrift uten AFP (tabell 13). Ifølge vårt datamateriale dreier dette seg om cirka 18 000 personer.

- Gruppen med høyere utdanning på lavere grads nivå befinner seg dels i de samme bransjene som gruppen med høyere grad (tabell 14). Om lag halvparten av de organiserte uten AFP arbeider innen de deler av forretningsmessig tjenesteyting som er nevnt ovenfor. Noen av disse vil kunne være medlem av et forbund i Akademikerne, for eksempel Tekna eller Siviløkonomene, men i hovedsak vil forbund utenfor Akademikerne dominere i disse yrkes- og utdanningsgruppene.
- Vi finner også samme mønster som for de langtidsutdannede når vi ser på øvrige deler av privat virksomhet. Det er først og fremst innen varehandel og i små bedrifter at vi finner organiserte uten AFP.

Arbeidstakere uten høyere utdanning

Det er om lag 878 000 arbeidstakere i tradisjonell privat sektor som ikke har høyere utdanning. Vi kan anta at et sted mellom 30–35 prosent av disse er organisert. Drøye 15 prosent av de organiserte arbeidstakerne uten høyere utdanning er i en bedrift uten AFP (43 000 personer i vårt datamateriale, se tabell 14).

- For arbeidstakere uten høyere utdanning er det å stå uten AFP samtidig som man er fagorganisert, ikke i like stor grad knyttet til det å arbeide innen de delene av forretningsmessig tjenesteyting som er omtalt ovenfor. Selv om vi finner en god del arbeidstakere uten høyere utdanning innen konsulentvirksomhet/rådgiving bredt definert, er organisasjonsgraden lav blant disse.
- Flertallet av de fagorganiserte uten AFP befinner seg i små og mellomstore bedrifter med lav organisasjonsgrad/få organiserte. Dette kan for eksempel være bedrifter hvor organisasjonene ikke har nok medlemmer til å kreve tariffavtale. De fagorganiserte uten AFP fordeler seg på mange bransjer, inkludert industri, bygg og anlegg, varehandel og rengjøring, vakt m.v., men med hovedtyngden innen privat tjenesteyting.

Tabell 14 Arbeidstakere i bedrifter uten AFP (tradisjonell privat sektor unntatt finansnæringen) etter utdanningsnivå og fagorganisering (fradrag for fagforeningskontingent i LTO-registeret).

	Til og med videregående nivå		Universitets- og høyskoleutdanning. Lavere grad		Universitets- og høyskoleutdanning. Høyere grad	
	Ikke organiserte	Organiserte	Ikke organiserte	Organiserte	Ikke organiserte	Organiserte
Industri, bygg, oljeutvinning	123000	12000	10000	3000	2000	1000
Data, konsulent- og rådgivningsvirksomhet	58000	9000	33000	10000	11000	12000
Privat tjenesteyting for øvrig	246000	22000	37000	6000	4000	1000
I alt	427000	43000	80000	18000	17000	15000

5 AFP i øvrige bransjer

Analysen av det vi har kalt tradisjonell privat sektor omfatter drøyt halvparten av de sysselsatte lønnsstakerne i Arbeidstakerregisteret. Hva så med resten av arbeidslivet? Vi avslutter drøftingen med å si noe om AFP i de øvrige delene av norsk arbeidsliv. Dette oppsummeres i tabell 15 nedenfor.

Rundt 40 prosent av arbeidstakerne er ansatt i stat, kommune, finansiell tjenesteyting eller offentlig eide skaper. AFP-dekningen i disse delene av arbeidslivet vil være tilnærmet 100 prosent (andre ordninger for tidligpensjon inkludert).¹⁰ Også innen de enkeltbransjene vi har sett bort fra i våre analyser på grunn av særordninger eller andre typer tidligpensjon (apotek, skipsfart, oljeboring), vil de aller fleste arbeidstakere være dekket av AFP eller ulike typer særordninger.

De bransjene vi ikke kan si noe presist om, er *privat aktivitet innen bransjer der offentlig drift dominerer*. Dette er for eksempel private barnehager, helsetjenester og sosial tjenesteyting for øvrig i privat regi, kultur og idrett m.v. Det er drøye 140 000 lønnsstakere i privat virksomhet innen helse, sosial tjenesteyting, undervisning, kultur og idrett, interesseorganisasjoner m.v.¹¹ Drøyt halvparten av disse arbeidstakerne arbeider i bedrifter som er organisert som aksjeselskaper eller lignende (private selskaper med begrenset ansvar), en tredel arbeider i en ikke-kommersiell virksomhet og 8 prosent arbeider i en bedrift/hos en arbeidsgiver som klassifiseres som personlig næringsdrivende eller personlig foretak.¹² Kun et mindretall av disse er med i Fellesordningen for AFP (14 prosent), men en god del virksomheter vil være omfattet av andre AFP-ordninger som vi ikke har opplysninger om i vårt datamateriale (Spekter, kommunale ordninger, den egne ordningen for barnehager i PBL-A). Hva er så et realistisk anslag for AFP-dekning i disse delene av norsk arbeidsliv?

Ut fra opplysninger i store spørreundersøkelser kan vi anta at rundt 25 prosent av arbeidstakerne i denne delen av arbeidslivet er ansatt i en bedrift som ikke omfattes av tariffavtale.¹³ Gruppen uten tariffavtale er i hovedsak ansatte i små virksomheter (under 20 ansatte), og det store flertallet av disse arbeidstakerne er uorganisert. Det at en betydelig andel arbeidstakere oppgir at det er tariffavtale/fagorganisasjoner på arbeidsplassen, gjør at det er rimelig å anta at andelen med AFP er klart høyere i disse bransjene enn i øvrige deler av privat sektor. Delbransjer med tariffavtale/AFP vil være HUK-området i HSH (tilsluttet en av de kommunale ordningene) og barnehager med avtale med Private Barnehagers Landsforbund (PBL-A). I tillegg vil en del virksomheter være tilsluttet Spekter (for eksempel teatrene) eller Statens Pensjonskasse (for eksempel en del forskningsinstitutter). Tar vi kun utgangspunkt i det som finnes av tall/estimer over medlemmer i de fem store AFP-ordningene i norsk arbeidsliv,

¹⁰ De offentlige AFP-ordningene, inkludert hvor mange ansatte som omfattes, er beskrevet i innstillingen fra utvalget som har sett på tjenestepensjon i offentlig sektor, se fotnote 2.

¹¹ NACE 80-99 med unntak av NACE 93, se vedlegg 2 for en oversikt over næringskoder.

¹² Basert på institusjonell sektorkode.

¹³ Dette er gruppen som oppgir at de ikke selv dekkes av tariffavtale og at det heller ikke er organisasjoner til stede på arbeidsplassen (Fafos tilleggsundersøkelser til AKU 2. kvartal 2004 og AKU 3. kvartal 2005).

blir anslaget for AFP-dekningen innen disse bransjene lavere enn det vi ville forventet ut fra indikatorer på utbredelsen av tariffavtaler.¹⁴ Vi har ikke her gått nærmere inn i hva som kan forklare dette avviket.

Selv om det ikke er mulig å finne fram til et nøyaktig tall, er et rimelig estimat at et sted mellom 60 og 70 prosent av arbeidstakerne i disse bransjene er ansatt i en bedrift som dekkes av AFP eller en tilsvarende ordning. Her legger vi til grunn det vi vet om organisasjonsgrader, tariffavtaledekning og hvilke typer bransjer/arbeidstakere dette gjelder. En nærmere analyse av dette området/disse delene av privat sektor faller imidlertid utenfor problemstillingene for dette notatet, som kun har data for Fellesordningen for AFP.

I tabell 15 har vi tatt utgangspunkt i anslagene for AFP-dekning i ulike deler av arbeidslivet, og anslår at i underkant av 70 prosent av lønntakerne arbeider i en virksomhet med AFP eller andre ordninger for tidligpensjon. For privat sektor, inkludert offentlig eide foretak, anslår vi andelen til å være i overkant av 50 prosent.

Vi minner også om at Arbeidstakerregisteret kun omfatter rundt 80 prosent av lønntakerforholdene i norsk arbeidsliv. Anslag på AFP-dekning for norsk arbeidsliv totalt og for privat sektor vil avhenge av om denne typen lønntakerforhold regnes med, og hvilke forutsetninger som gjøres om AFP eller ikke for disse. Mange av disse arbeidstakerne vil ha sitt arbeidsforhold i en bedrift/virksomhet med AFP, men arbeidsforholdet vil ikke kvalifisere til en tilmelding til AFP-ordningen.

Tabell 15 Antall lønntakere og lønntakerforhold i ulike bransjer/grupper. Arbeidstakere/ arbeidstakerforhold i Arbeidstakerregisteret per fjerde kvartal 2007. Anslag på hvor stor andel av lønntakeren som dekkes av AFP eller tilsvarende ordninger for tidligpensjon.

	Lønntakerforhold	Lønntakere	AFP-dekning – skjønsmessige anslag (av lønntakere)
Tradisjonell privat sektor	1156000	1074000	43-44 %
Staten inkl. helseforetakene	245000	235000	100 %
Kommunene	485000	433000	100 %
Offentlig eide virksomheter	137000	133000	100 %
Finansnæringen	44000	44000	90-95 %
Privat eier innen randsonen til offentlig sektor (NACE 73, 75-99 unntatt 93)	161000	144000	60-70 %
Skipsfart, deler av olje, apotek m.v. (inkludert alternative ordninger tidligpensjon)	46000	45000	85-90 %
I alt (Lønntakere/lønntakerforhold i Arbeidstakerregisteret)	2275105	2108000	68-69 %
Privat sektor inkludert offentlige eide virksomheter	1544000	1440000	53-54 %

¹⁴ Se for eksempel utredningen om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor, vedlegg 7.

Referanser og datakilder

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2009), *Offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor*
Rapport fra et partssammensatt utvalg som har vurdert ulike tilpasninger av offentlig
tjenstepensjon til pensjonsreformen. Vedlegg 7: «Gjeldende AFP og alderspensjon
fra offentlig tjenstepensjonsordning».
- LO og NHO (2007), *LO-NHO-ordningene juni 2007*. Brosjyre. <http://www.lo-nho-ordningene.no/pdf/brosjyre2007.pdf>
- LO og NHO, Annen informasjon om AFP-ordningen på www.lo-nho-ordningene.no
- Midtsundstad, Tove (2004), *Hvor mange har rett til AFP?* Fafo-notat 2004:04.
- Nergaard, Kristine og Torgeir Aarvaag Stokke (2006), *Organisasjonsgrader og tariffavtaledekning i norsk arbeidsliv 2004/2005*. Fafo-rapport 518.
- SSB (2005), *Arbeidsgiver- /Arbeidstakerregisteret – konsistens med andre datakilder*. Notat.
http://www.ssb.no/mikrodata/arbeidsgiver_arbeidstakerregisteret.pdf
- SSB, *Standard for næringsgruppering (SN2002)* <http://www3.ssb.no/stabas/ItemsFrames.asp?ID=5556001&Language=nb>
- SSB, *Institusjonell sektorgruppering*. <http://www.ssb.no/vis/emner/10/13/isgrp/main.html>

Vedlegg 1 Data, avgrensninger og forutsetninger

Arbeidstakerregisteret

Vi tar utgangspunkt i de arbeidstakerforhold som er innrapportert til Arbeidstakerregisteret per fjerde kvartal 2007. Dette er et uttak fra registeret på en gitt dato, som er kvalitetssikret fra SSB sin side, blant annet ved at åpenbare feilinnrapporteringer er fjernet, for eksempel hvis det ikke er utbetalt lønn.¹⁵

Datafila fra Arbeidstakerregisteret¹⁶ inneholder alle arbeidstakerforhold som en arbeidsgiver er pliktig til å rapportere inn. Arbeidsgiver er pålagt å rapportere inn til registeret hvis arbeidstakerforholdet skal vare i minst sju dager, og det trolig vil innebære gjennomsnittlig arbeidstid på minst fire timer per uke. De aller korteste arbeidstakerforholdene blir dermed ikke innrapportert. Personer som er bosatt i utlandet, men som har kortvarig arbeid i Norge, omfattes ikke av Arbeidstakerregisteret. Det er kun lønnstakerforhold som skal rapporteres inn (inkludert de som er ansatt i sitt eget selskap), ikke selvstendig næringsdrivende, frilansere eller andre som ikke har et ordinært arbeidstakerforhold (for eksempel politiker eller styremedlemmer).

Datafila inneholder opplysninger om arbeidstakeren (alder, kjønn, utdanning fra utdanningsregisteret og yrke slik det er innrapportert av arbeidsgiver) og om arbeidstakerforholdet (forventet arbeidstid, bedriftens/foretakets størrelse, bedriftens næring og foretakets institusjonelle sektor). I tillegg har vi opplysninger om arbeidstakeren er trukket for fagforeningskontingent i løpet av 2007 fra Lønns- og trekkoppgaveregisteret, inkludert fagorganisasjonenes innrapporteringer av fradragsberettiget kontingent til skattemyndighetene. Disse opplysningene er ikke knyttet til det enkelte arbeidstakerforhold, men omfatter samlet beløp på kode 311 i lønns- og trekkoppgavene.

Arbeidstakerregisteret omfatter arbeidstakerforhold, ikke individer. Personer med mer enn ett arbeidstakerforhold vil derfor opptre i registeret flere ganger. I vår fil (som omfatter personer i registeret per november 2007) er det registrert 2 275 000 lønnstakerforhold og 2 108 000 personer.

Antall lønnstakere i Arbeidstakerregisteret er en del lavere enn det vi finner i arbeidskraftundersøkelsene (AKU), som for fjerde kvartal 2007 anslår at det er 2 293 000 lønnstakere. Anslaget er også klart lavere enn anslagene i Nasjonalregnskapet (2 369 100 lønnstakere for 2007). Den sistnevnte statistikken omfatter også arbeidstakere som ikke er bosatt i Norge. AKU har samme avgrensninger som Arbeidstakerregisteret når det gjelder ikke-bosatte arbeidstakere, men betrakter alle med minst en times lønnet arbeid i uka som sysselsatt. I tillegg kommer at en del arbeidstakere vil grupperes som lønnstakere i AKU, uten at de ville blitt registrert

¹⁵Slike feil vil forekomme hvis arbeidsgiver ikke melder fra om at et arbeidstakerforhold er opphørt. En gjennomgang av feilkilder og rutiner for å rette opp disse finnes i *Arbeidsgiver- /Arbeidstakerregisteret – konsistens med andre datakilder* (notat fra SSB), http://www.ssb.no/mikrodata/arbeidsgiver_arbeidstakerregisteret.pdf

¹⁶<http://www.lovdatab.no/for/sf/ai/xi-20080818-0942.html>

som dette i Arbeidstakerregisteret (for eksempel frilansere, politikere, personer på omsorgslønn m.v.). Avviket mellom AKU og arbeidstakerregisteret er særlig stort innen sektorer som undervisning og helse og sosial tjenesteyting. I disse bransjene finner vi flere lønnstakere i AKU enn i Arbeidstakerregisteret. I hovedsak skyldes avviket mellom de kontrollerte dataene i Arbeidstakerregisteret (som vi har lagt til grunn) og sysselsettingsstatistikken at sistnevnte fanger opp personer som ikke er registreringspliktige i Arbeidstakerregisteret.

AFP i privat sektor – avgrensning

Vi benytter et datamateriale med opplysninger om hvilke bedrifter som registrert i Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen), og har fått denne opplysningen koblet til Arbeidstakerregisteret.¹⁷ Dette betyr at vi kan si om en arbeidstaker har ansettelse i en bedrift som er medlem av denne ordningen. Vi har ikke hentet inn informasjon om medlemskap i andre AFP-ordninger (de kommunale ordningene, Statens Pensjonskasse, Spekter og finansnæringen). I stedet forsøker vi å avgrense analysen til de bransjer og typer bedrifter som er relevante for Fellesordningen for AFP. En helt nøyaktig avgrensning av hvilke bransjer som omfattes av Fellesordningen, og som ikke faller inn under andre ordningers rekkevidde, er ikke mulig. Men vi kan langt på vei identifisere de bransjer som omfattes av denne ordningen ved å legge til grunn bedriftens næringskode (NACE, se vedlegg 2) og institusjonelle sektorkode (se vedlegg 3). *Vi gjør avgrensningen ved å identifisere bransjer/sektorer som omfattes av andre AFP-ordninger enn Fellesordningen for AFP.* Ved å gjøre dette vil også noen bedrifter som dekkes av Fellesordningen bli unntatt. Avgrensningen er gjort på følgende måte.

- Ansatte i statlig og kommunal forvaltning omfattes av ordninger for staten (SPK) og kommunene (flere leverandører hvorav KLP er den største). Stat og kommune er definert ut fra institusjonell sektorkode (se vedlegg 3).
- Bedrifter med offentlig eierskap, for eksempel statens forretningsdrift, statlig eide foretak og kommunale foretak, kan være medlem av Spekter, av de kommunale ordningene, fortsatt falle inn under SPK eller de kan omfattes av Fellesordningen for AFP. Man kan imidlertid forutsette at disse bedriftene og deres arbeidstakere nesten uten unntak omfattes av en AFP-ordning. Vi har gruppert følgende virksomheter som offentlig eide bedrifter ut fra institusjonell sektorkode: Statlig eide foretak (630), Statsforetak (635), Kommunal forretningsdrift (660) og Selvstendige kommuneforetak (680). Statssykehusene inngår ikke i denne kategorien, men gjenfinnes som statlig forvaltning i dataene.
- Bedrifter innen bank og forsikring (finanssektoren) har sin egen AFP-ordning. Denne ordningen omfatter stort sett samtlige bedrifter innen bankvirksomhet og livs- og skadeforsikring. Vi har avgrenset finanssektoren ut fra institusjonell sektorkode (ikke næringskode), men det er høyt sammenfall. Bedrifter med sektorkode 200 – 499 (se vedlegg 3) er kodet som finanssektoren, og tatt ut fra kategorien tradisjonell privat sektor.
- Vi ser bort fra de få bedriftene innen NACE 401 (e-verkene) som ikke har offentlig eier. En drøy tredel av arbeidstakerne innen dette området er dekket av Fellesordningen for AFP.
- Privat virksomhet innen undervisning, forskning, helse, sosial og kulturell tjenesteyting vil i mange tilfeller ligge nær offentlig sektor når det gjelder tariffavtaler og rettigheter. En

¹⁷ Koblingene er foretatt av SSB. Tillatelse til bruk av data er innhentet fra SSB, NAV og Felleskontoret for LO-NHO-ordningene.

del av bedriftene innen denne typen virksomhet/disse bransjene vil være tilknyttet AFP-ordningene for statlig eller kommunal sektor, eller ordningen for Spekter. Andre vil være tilknyttet Fellesordningen for AFP, eller stå uten AFP. Det finnes også en egen ordning for private barnehager tilknyttet PBL-A (Private Barnehagers Landsforbund, arbeidsgiverdelen). Siden vårt datamateriale ikke gir mulighet til å kartlegge dekningen av andre AFP-ordninger enn Fellesordningen LO-NHO, vil dataene våre ikke gi et dekkende bilde av AFP-dekningen i disse delene av privat sektor. Vi velger derfor å se bort fra næringsgruppene NACE 73 (forskning) og NACE 80-92 i analysen. Dette dreier seg om undervisning, helse- og sosialtjenester, avløps- og renovasjonsvirksomhet, interesseorganisasjoner og fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og idrett. Om lag 13,5 prosent av de ansatte er innen forskning og undervisning, og 55 prosent arbeider innen helse og sosial tjenesteyting. Ytterligere 10 prosent er ansatt i ulike typer interesseorganisasjoner.

- Enkelte yrker vil ikke være aktuelle for AFP fordi det allerede eksisterer ordninger for tidligpensjon som gjør dem uaktuelle for AFP. Dette gjelder for eksempel sjøfolk med sjømannspensjon og ansatte i apotek som har egne ordninger. Vi har derfor tatt ut apotekene og bransjer der alle eller en god del arbeidstakere ikke er aktuelle for AFP. Dette gjelder NACE 112 som omfatter de flyttbare plattformene, NACE 611 som omfatter skipsfart og NACE 537 som er detaljhandel med apotekvarer. Drøyt halvparten av arbeidstakerne innen de to første kategoriene er sjøfolk. To tredeler av de øvrige arbeidstakerne er i en virksomhet som dekkes av AFP-ordningen i privat sektor.
- Enkelte bedrifter er flyttet ut fra en skjønsmessig vurdering. Dette dreier seg om et lite antall bedrifter med høy organisasjonsgrad innen bransjer hvor det er rimelig å anta at det dreier seg om tidligere offentlig eide bedrifter som fortsatt er tilknyttet Spekters ordning eller ordningene for offentlig sektor. Vi har også tatt ut et mindre antall bedrifter i kategoriene ikke-kommersiell virksomhet.

Hovedanalysen omfatter 51 prosent av lønntakerne samlet, målt ved arbeidstakerforhold i Arbeidstakerregisteret (tabell 16). Dette omfatter 76 prosent av antall arbeidstakerforhold i

Tabell 16 Arbeidstakerne i AA-registeret etter sektor/type virksomhet. 4. kvartal 2007. Registrerte arbeidsforhold.

	Antall	Prosent
Tradisjonell privat sektor (omfattes av vår analyse)	1159000	51
Statlig forvaltning	245000	11
Kommunal forvaltning	485000	21
Offentlige foretak/forretningsdrift	118000	5
Bank, forsikring og finans	44000	2
Offentlig sektor-relatert virksomhet, ASer eller lignende	86000	4
Offentlig sektor-relatert virksomhet, privat sektor, annen organisasjonsform	65000	3
Bransjer som faller inn under spesielle ordninger (apotek, sjøfolk)	59000	3
Skjønsmessig grupperte bedrifter (private bedrifter med AFP utenfor Fellesordningen)	8000	0
Annet	6000	0
I alt	2275000	100

privat sektor bredt definert (unntatt statlig og kommunal forvaltning), og 83 prosent av privat sektor snevert definert (unntatt offentlig eide selskaper og offentlig forvaltning). Det området som vi har liten kunnskap om, er det som vi har betegnet som offentlig sektor-relatert virksomhet med privat eier (7 prosent av alle arbeidstakerforhold) og cirka 10 prosent av privat sektor snevert definert).

Datakilder for organisasjonsmedlemskap

I datamaterialet har vi opplysninger fra Lønns- og trekkoppgaveregisteret om arbeidstakeren er registrert med trekk for fagforeningskontingent i 2007 (enten ved trekkavtale eller ved at organisasjonen har meldt dette via personnummeret). Opplysningene er knyttet til person og ikke arbeidstakerforhold, og vil dermed også omfatte de som har vært medlem, men meldt seg ut i løpet av året. Samtidig vil ikke alle som er medlem av en arbeidstakerorganisasjon være i lønns- og trekkoppgaveregisteret.

Hvor store avvik er det så grunn til å vente ut fra andre kilder til organisasjonsgrader og antall organiserte? Fafo har over tid anslått organisasjonsgraden i norsk arbeidsliv, og antall organiserte lønntakere, ut fra organisasjonenes medlemsregistre. For 2007 var anslaget 1 166 000 organiserte arbeidstakere (52 prosent av lønntakerne basert på AKU). Opplysningene basert på lønns- og trekkoppgaveregisteret viser at 1 073 000 lønntakere hadde fagforeningstrekk i løpet av 2007, noe som gir en organisasjonsgrad på 51 prosent. Selv om de to anslagene av flere grunner ikke er helt sammenlignbare, viser de at tall basert på LTO-opplysningene er en rimelig god indikator på organisasjonsgrad og antall fagorganiserte arbeidstakere.

Direkteinnbetalt kontingent er mer vanlig i privat sektor enn i offentlig sektor, og rutinene for innkreving varierer mellom forbund. De fleste av medlemmene uten trekkavtale vil få sin fradragberettigede kontingent innrapportert fra sin organisasjon. Noen vil likevel måtte innrapportere dette selv i forbindelse med utfylling av selvangivelsen, for eksempel fordi organisasjonen ikke har opplysninger om personnummer eller ikke har som praksis å rapportere inn disse opplysningene. Vårt neste spørsmål er derfor om det er vesentlige forskjeller mellom opplysningene i vårt datamateriale og andre datakilder, når det gjelder organisasjonsgrad innen ulike bransjer og sektorer. En generell erfaring er at spørreundersøkelser gir noe høyere organisasjonsgrad enn anslag basert på registertall. Tabell 17 viser at spørreundersøkelser gir noe høyere organisasjonsgrad enn det vi får med utgangspunkt i data fra lønns- og trekkoppgaveregisteret. Forskjellen underdrives også noe fordi spørreundersøkelser basert på AKU omfatter arbeidstakere med små jobber, og disse er sjeldnere organisert enn andre. For arbeidstakere med høyere utdanning får vi imidlertid om lag samme organisasjonsgrad enten vi benytter spørreundersøkelser eller opplysningene basert på lønns- og trekkoppgavene.

Tabell 17 Organisasjonsgrad i privat sektor etter bransje og utdanningsnivå. AKU (gjennomsnitt for tilleggsundersøkelsene 2004 og 2005) og data basert på Arbeidstakerregisteret og Lønns- og trekkoppgaveregisteret 2007,.

Data basert på Lønns- og trekkoppgaveregisteret 2007				
	Alle		Høyere utdanning	
	Prosent	Antall lønns-takere i alt	Prosent	Antall lønns-takere i alt
Privat sektor i alt	38	1437000	42	326000
Forretningsmessig tjenesteyting	30	229000	37	95000
Industri	48	469000	50	74000
Annen privat tjenesteyting	31	574000	33	106000
Privat virksomhet innen helse, sosial m.v.	42	165300	55	61000
Gjennomsnitt AKU 2004 og AKU 2005				
	Alle		Høyere utdanning	
	Prosent	Antall lønns-takere i alt	Prosent	Antall lønns-takere i alt
Privat sektor i alt	41	136700	42	330000
Forretningsmessig tjenesteyting	34	189000	39	95500
Industri	51	460500	48	75500
Annen privat tjenesteyting	34	562500	33	98000
Privat virksomhet innen helse, sosial m.v.	43	157000	56	61500

Det siste forholdet vi kan undersøke, er om dataene for antall organiserte med høyere utdanning samsvarer noenlunde med hva vi forventer ut fra medlemstallene i de forbundene som i hovedsak organiserer disse utdanningsgruppene. Uten å gå i detalj, kan vi si at også her finner vi noenlunde samsvar. Det er for eksempel rundt 55 000 organiserte med tekniske og naturvitenskapelige utdanninger på høyere nivå. Dette er ikke urimelig, ut fra medlemstallet i Tekna, NITO og enkelte andre forbund som organiserer disse utdanningsgruppene. Blant sivilingeniører og sivilarkitekter i privat sektor anslår våre tall en organisasjonsgrad på 64 prosent, og noe tilsvarende for advokater. Det siste er antakelig i laveste laget. For leger og tannleger anslås organisasjonsgraden til rundt 95 prosent.

En helhetlig vurdering av tallene tilsier at opplysningene fra Lønns- og trekkoppgaveregisteret gir en god indikator på organisasjonsgrad/medlemskap også for de gruppene vi er særlig opptatt av i denne analysen, arbeidstakere med utdanning på høyere nivå/yrkesgrupper som er relevante for Akademikernes forbund. Dataene vil imidlertid ikke fange opp alle medlemmer, det er med andre ord større sannsynlighet for å underdrive enn overdrive antall uorganiserte.

Vedlegg 2 Næringskoder (NACE) basert på Standard for næringsgruppering (SN2002)

A Jordbruk og skogbruk

01 Jordbruk, jakt og viltstell

- 01.1 Dyrking av jord- og hagebr.vekster
- 01.2 Husdyrhold
- 01.3 Komb. husdyrhold og planteprod.
- 01.4 Tjenester tilknyttet jordbruk
- 01.5 Jakt, viltstell og tilkn. tjenester

02 Skogbruk

- 02.0 Skogbruk og skogbrukstjenester

B Fiske

05 Fiske, fangst og fiskeoppdrett

- 05.0 Fiske, fangst og fiskeoppdrett

C Bergverksdrift og utvinning

10 Bryting av kull, utvinning av torv

- 10.1 Bryting av steinkull
- 10.2 Bryting av brunkull
- 10.3 Stikking av torv

11 Utv. av råolje og naturgass, inkl. tj.

- 11.1 Utvinning av råolje og naturgass
- 11.2 Tjenester tilkn. olje- og gass utvinning

12 Bryting av uran- og thoriummalm

- 12.0 Bryting av uran- og thoriummalm

13 Bryting av metallholdig malm

- 13.1 Bryting av jernmalm
- 13.2 Bryting av annen ikke-jernh. malm

14 Bergverksdrift ellers

- 14.1 Bryting av stein
- 14.2 Utvinning av sand og leire
- 14.3 Utv. kjem. mineraler/gjødselsmin.
- 14.4 Produksjon av salt
- 14.5 Annen bryting og utvinning

D Industri

15 Næringsmiddel- og drikkevareindustri

- 15.1 Kjøtt- og kjøttvarebearbeiding
- 15.2 Fisk- og fiskevarebearbeiding
- 15.3 Frukt- og grønnsakbearbeiding
- 15.4 Veget./anim. olje- og fetttoffer
- 15.5 Produksjon av meierivarer og iskrem
- 15.6 Kornvare- og stivelsesproduksjon
- 15.7 Produksjon av for
- 15.8 Annen næringsmiddelproduksjon
- 15.9 Drikkevareproduksjon

16 Tobakksindustri

- 16.0 Tobakksvareproduksjon

17 Tekstilindustri

- 17.1 Garn- og trådproduksjon
- 17.2 Veving av tekstiler
- 17.3 Etterbehandling av tekstiler
- 17.4 Tekstilvareproduksjon, unntatt klær
- 17.5 Annen tekstilproduksjon
- 17.6 Trikotasjestoffproduksjon
- 17.7 Produksjon av klær av trikotasje

18 Bekledningsindustri

- 18.1 Produksjon av klær av lær
- 18.2 Prod. av andre klær og tilbehør
- 18.3 Pelsvareproduksjon

19 Lær- og lærvareindustri

- 19.1 Lærberedning
- 19.2 Reiseeffekter og salmakerartikler
- 19.3 Skotøyproduksjon

20 Trelast- og trevareindustri

- 20.1 Saging, høvling, impreg. av tre
- 20.2 Bygnings- og møbelplate produksjon
- 20.3 Monteringsferdige hus og bygn.art.
- 20.4 Treemballasjeproduksjon
- 20.5 Annen trevareproduksjon

21 Treforedling

- 21.1 Papirmasse-, papir- og papprod.
- 21.2 Papir- og pappvarerproduksjon

22 Forlag og grafisk industri

- 22.1 Forlagsvirksomhet
- 22.2 Grafisk produksjon
- 22.3 Reproduksjon

23 Oljeraffinering

- 23.1 Prod. av kullprodukter
- 23.2 Prod. av raffinerte petroleumsprod.
- 23.3 Kjernebrenselproduksjon

24 Kjemisk industri

- 24.1 Prod. av kjemiske råvarer/gjødsel
- 24.2 Plantevern- og skadedyrmidler mv
- 24.3 Malings- og lakkproduksjon
- 24.4 Farmasøytiske råvarer og preparater
- 24.5 Vaskemidler, toalettartikler mv
- 24.6 Andre kjemiske produkter
- 24.7 Kunstfiberproduksjon

25 Gummivare- og plastindustri

- 25.1 Prod. av gummiprodukter
- 25.2 Prod. av plastprodukter

26 Mineralproduktindustri

- 26.1 Glass- og glassvareproduksjon
- 26.2 Produksjon av keramiske produkter
- 26.3 Keramisk byggematerial produksjon
- 26.4 Mur-, teglstein- o. a. byggvareprod.
- 26.5 Produksjon av sement, kalk og gips
- 26.6 Prod. av betong-, gipsprod. mv
- 26.7 Monument- og bygningssteinbearb.
- 26.8 Prod. ikke -metallhold. mineralprod.

27 Metallindustri

- 27.1 Jern- og stålprod. samt ferroleg.
- 27.2 Jern- og stålørproduksjon
- 27.3 Annen bearbeiding av jern og stål
- 27.4 Ikke-jernh. metaller og halvfabrik.
- 27.5 Metallstøping

28 Metallvareindustri

- 28.1 Prod. av metallkonstruksjoner
- 28.2 Tanker, cisterner, sentralvarmeanl.
- 28.3 Dampkjeler unnt. sentralvarmeanl.
- 28.4 Stansing, valsing mv. Pulvermetall.
- 28.5 Overflatebeh. og bearb. av metaller
- 28.6 Skjære-, klipperedskaper mv
- 28.7 Annen metallvareproduksjon

29 Maskinindustri

- 29.1 Kraftmaskinproduksjon
- 29.2 Annen maskinproduksjon
- 29.3 Jord- og skogbruksmaskin produksjon
- 29.4 Maskinverktøyproduksjon
- 29.5 Spesialmaskinproduksjon
- 29.6 Våpen- og ammunisjonsproduksjon
- 29.7 Husholdningsmaskinproduksjon

30 Data- og kontorutrustningsindustri

- 30.0 Kontor- og datamaskinproduksjon

31 Elektroteknisk industri

- 31.1 Elektromotorer, generatorer mv
- 31.2 Elektriske tavler mv
- 31.3 Elektriske kabler og ledninger
- 31.4 Batterier, akkulatorer mv
- 31.5 Belysningsutstyr og elektr. lamper
- 31.6 Annen elektrisk utstyrsprod. mv

32 Radio- og fjernsynsutstyrsindustri

- 32.1 Elek. komponenter, elektronrør mv
- 32.2 Radio, TV-sendere og teleapparater
- 32.3 Radio, TV-mottakere, lyd-, bildeoppt.

33 Instrumentverkstedindustri

- 33.1 Medisinsk og kirurgisk utstyr mv
- 33.2 Måle- og kontrollinstrumenter
- 33.3 Industrielle prosessstyringsanlegg
- 33.4 Optiske instr./fotografisk utstyr
- 33.5 Klokke- og urproduksjon

34 Motorvognindustri

- 34.1 Motorvognproduksjon
- 34.2 Karosseri- og tilhengerproduksjon
- 34.3 Utstyr- og delprod. motorvogner

35 Annen transportmiddelindustri

- 35.1 Bygg/rep. skip, båter, oljeplattf.
- 35.2 Jernbane-, sporvognmateriell mv
- 35.3 Prod./rep. av luft-, romfartøy mv
- 35.4 Motorsyssel- og sykkelproduksjon
- 35.5 Transportmiddelproduksjon el.

36 Møbelindustri og annen industri

- 36.1 Møbelproduksjon
- 36.2 Prod. av smykker, mynter, medaljer
- 36.3 Musikkinstrumentproduksjon
- 36.4 Sportsartikkelproduksjon
- 36.5 Spill- og leketøyproduksjon
- 36.6 Industriproduksjon el.

37 Gjenvinning

- 37.1 Gjenvinning av metallholdig avfall
- 37.2 Gjenv. av ikke-metallhold. avfall

E Kraft- og vannforsyning

40 Kraftforsyning

- 40.1 Elektrisitetsprod. og -distribusjon
- 40.2 Gassproduksjon og -distribusjon
- 40.3 Damp- og varmtvannsforsyning

41 Vannforsyning

- 41.0 Vannforsyning

F Bygge- og anleggsvirksomhet

45 Bygge- og anleggsvirksomhet

- 45.1 Grunnarbeid
- 45.2 Annen bygge- og anleggs virksomhet
- 45.3 Bygginstallasjon
- 45.4 Ferdiggjør. av bygn. og konstruksj.
- 45.5 Utleie bygge- og anl.mask. med pers

G Varehandel, bil- og hush.rep.

50 Motorvogntjenester

- 50.1 Motorvognhandel unnt, motorsykler
- 50.2 Vedl. av motorvogner unnt motorsykler
- 50.3 Del-/utstyrshdl til motorvogner
- 50.4 Motorsysselhandel og -rep. mv
- 50.5 Drivstoffhandel til motorvogner

51 Agentur- og engroshandel

- 51.1 Agenturhandel
- 51.2 Engrosh. jordbr.råvarer og lev. dyr
- 51.3 Engrosh. nærings- og nytelses midler
- 51.4 Engrosh. hush.- og varer pers. bruk
- 51.5 Engrosh. innsatsv. (ikke jordbr.v.)
- 51.8 Engrosh. maskiner og utstyr
- 51.9 Engrosh. ikke nevnt annet sted

52 Detaljhandel og reparasjon av varer

- 52.1 Butikkh. med bredt vareutvalg
- 52.2 Spesialforr. nær.- og nytelsesmidl.
- 52.3 Butikkh. apotekv., kosmetikk mv
- 52.4 Butikkh. nye varer i spes.forretn.
- 52.5 Butikkh. med brukte varer
- 52.6 Detaljhandel utenom butikk
- 52.7 Rep. hush.varer og varer pers. bruk

H Hotell- og restaurantvirksomhet

55 Hotell- og restaurantvirksomhet

- 55.1 Hotellvirksomhet
- 55.2 Annen overnatting
- 55.3 Restaurantvirksomhet
- 55.4 Drift av barer
- 55.5 Kantine- og cateringvirksomhet

I Transport og kommunikasjon

60 Landtransport og rørtransport

- 60.1 Jernbanetransport
- 60.2 Annen landtransport
- 60.3 Rørtransport

61 Sjøtransport

- 61.1 Sjøfart og kysttrafikk
- 61.2 Transport på elver og innsjøer

62 Lufttransport

- 62.1 Ruteflyging
- 62.2 Annen flyging
- 62.3 Romfart

63 Tjenester tilknyttet transport

- 63.1 Lasting, lossing og lagring
- 63.2 Andre tjenester tilkn. transport
- 63.3 Reisebyrå-, turistkontorvirks. mv
- 63.4 Annen transportformidling

64 Post og telekommunikasjoner

- 64.1 Post og distribusjonsvirksomhet
- 64.2 Telekommunikasjoner

J Finansiell tjenesteyting, forsikring

65 Finansiell tjenesteyting

- 65.1 Bankvirksomhet
- 65.2 Annen finansiell tjenesteyting

66 Forsikring og pensjonskasser

- 66.0 Forsikring, pensjonskasser mv

67 Hjelpevirks. finansiell tj.yting

- 67.1 Hjelpevirks. finans. tjenesteyting
- 67.2 Hjelpev. forsikr. og pensjonskasser

K Forr.tjenesteyting, eiendomsdrift

70 Eiendomsdrift

- 70.1 Eiendomsomsetning og drift
- 70.2 Utleie av egen fast eiendom
- 70.3 Oppdragsvirksomhet for fast eiendom

71 Utleievirksomhet, mask. og utstyr

- 71.1 Bilutleie
- 71.2 Utleie av annet transportmateriell
- 71.3 Utleie av andre maskiner og utstyr
- 71.4 Utl. hush.varer og varer pers. bruk

72 Databehandlingsvirksomhet

- 72.1 Maskinvarekonsulenter
- 72.2 Programvarekonsulenter
- 72.3 Databehandling
- 72.4 Drift av databaser
- 72.5 Vedl./rep. av kontor- og datamask.
- 72.6 Annen databehandlingsvirksomhet

73 Forskning og utviklingsarbeid

- 73.1 Forskning naturvitenskap, teknikk
- 73.2 Forskning samfunnsvit., human. fag

74 Annen forretn. tjenesteyting

- 74.1 Juridisk tjenesteyting mv
- 74.2 Arkitekt- og tekn. konsulentvirks.
- 74.3 Teknisk prøving og analyse
- 74.4 Annonse- og reklamevirksomhet
- 74.5 Formidling, utleie av arbeidskraft
- 74.6 Etterforskning og vaktjenester
- 74.7 Rengjøringsvirksomhet
- 74.8 Annen forr.messig tj.yting

L Off. adm. og forsvar, sosialforsikr.

75 Off.adm. og forsvar, sosialforsikr.

- 75.1 Offentlig administrasjon
- 75.2 Utenriks- og sikkerhetssaker
- 75.3 Trygdeordn. underlagt off.forv.

M Undervisning

80 Undervisning

- 80.1 Før- og grunnskoleundervisning
- 80.2 Underv. videregående skole
- 80.3 Underv. universitet og høgskole
- 80.4 Voksenoppl. og annen undervisning

N Helse- og sosialtjenester

85 Helse- og sosialtjenester

- 85.1 Helsetjenester
- 85.2 Veterinærtjenester
- 85.3 Sosial- og omsorgstjenester

O Andre sosiale og personlige tjen.

90 Avløps- og renovasjonsvirksomhet

- 90.0 Avløps- og renovasjonsvirksomhet

91 Interesseorganisasjoner

- 91.1 Næringslivs-, arbeidsgiverorg. mv
- 91.2 Arbeidstakerorganisasjoner
- 91.3 Andre interesseorganisasjoner

92 Kulturell tjenesteyting og sport

- 92.1 Film og video
- 92.2 Radio og fjernsyn
- 92.3 Annen underholdningsvirksomhet
- 92.4 Nyhetsbyråer
- 92.5 Biblioteker, arkiver, kulturetabl.
- 92.6 Sport og idrett
- 92.7 Annen fritidsvirksomhet

93 Annen personlig tjenesteyting

- 93.0 Annen personlig tjenesteyting

P Lønnet arbeid i private husholdn.

95 Lønnet arbeid i private husholdn.

- 95.0 Lønnet arbeid i priv. husholdninger

Q Internasj. org.

99 Internasj. org.

- 99.0 Internasj. organer og organisasj.

Vedlegg 3 Institusjonelle sektorer

1) Offentlig forvaltning

- 110 Stats- og trygdeforvaltningen
- 510 Fylkeskommuner
- 550 Kommuner

2) Finansielle foretak

- 150 Norges Bank
- 190 Statlige låneinstitutter
- 210 Forretningsbanker, inkl. Postbanken
- 250 Sparebanker
- 310 Kredittforetak
- 370 Finansieringsselskaper
- 380 Verdipapirfond
- 390 Andre finansielle foretak, ekskl. hjelpeforetak inkl. 391 Finansielle holdingselskaper
- 410 Livsforsikringsselskaper og pensjonskasser mv.
- 470 Skadeforsikringsselskaper
- 490 Finansielle hjelpeforetak

3) Ikke-finansielle foretak

- 610 Statens forretningsdrift
- 630 Statlig eide foretak, inkl. 635 Statsforetak (SF)
- 660 Kommunal forretningsdrift
- 680 Selvstendige kommuneforetak
- 710 Private foretak med begrenset ansvar (aksjeselskaper mv.)
- 740 Private, ikke-forretningsmessige produsentorienterte institusjoner

4) Husholdninger

- 760 Personlige foretak mv.
- 770 Private, ikke-forretningsmessige konsumentorienterte institusjoner (ideelle organisasjoner)
- 790 Personlig næringsdrivende
- 810 Lønnstakere, pensjonister, trygdede, studenter o.a.
- 890 Ufordelt sektor

5) Utlandet

- 900 Utenlandske sektorer i alt

Hvem har ikke AFP?

Tema for notatet er hva som kjennetegner arbeidstakere som ikke dekkes av avtalefestet pensjon (AFP). Blant de spørsmål som drøftes er:

- I hvilke bransjer er APF-andelen lavest?
- Er det særlig arbeidstakere i små bedrifter som ikke omfattes av AFP?
- Varierer andelen arbeidstakere uten AFP med kjønn, alder og utdanning?
- Hvor mange fagorganiserte arbeidstakere er i bedrifter som ikke har AFP?

Drøftingen er avgrenset til de områdene i privat sektor som dekkes av Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen). Datagrunnlaget er registerbaserte data fra Arbeidstakerregisteret, Lønns- og trekkoppgaverregisteret og opplysninger om medlemskap i Fellesordningen for AFP (LO-NHO-ordningen). Akademikerne er oppdragsgiver, og vi ser særlig på arbeidstakere med høyere utdanning.